

Hur påverkar covid-19 genomförandet av Agenda 2030?

Översikt 2020

Inledning

Den här översikten är en sammanfattning av delar av två rapporter; *The Sustainable Development Goals Report 2020*, utgiven av FN och *Sustainable Development Report 2020* som är utgiven av Cambridge University Press.

Syftet är att ge en kunskapsöversikt över hur pandemin har påverkat de globala målen i Agenda 2030 runt om i världen hittills och hur den framtida utvecklingen kan komma att påverkas, samt hur vi kan använda oss av de globala målen i återhämtningen efter krisen. De globala målen är 17 mål för hållbar utveckling som världen gemensamt beslutat om och som ska uppnås till år 2030.

Det är viktigt att läsaren noterar att mycket av datan i de båda rapporterna är insamlade innan, eller i ett väldigt tidigt skede av pandemin. Den omfattar alltså inte pandemins påverkan i sin helhet, eftersom vi fortfarande befinner oss mitt i dess utveckling och framfart. Det är också viktigt att notera att den påverkan som beskrivs i är en preliminär översikt över hur Covid-19 har påverkat, och kan komma att påverka, utvecklingen av Agenda 2030 samt vilka utmaningar som vi har framför oss som följd av Covid-19.¹

Översiktens upplägg

Den här översikten består av två delar. I den första delen kommer vi att gå igenom Agenda 2030s 17 mål och titta på hur utvecklingen såg ut fram till 2019, hur covid-19-pandemin har, och tros komma att påverka utvecklingen för dessa mål. Informationen i den första delen är hämtad ifrån FNs rapport *The Sustainable Development Goals Report 2020*.

I den andra delen kommer vi att översiktligt titta på hur det går för Sverige att uppnå de globala målen i Agenda 2030 och vilka mål som har utvecklats mest och minst globalt sedan 2015. Informationen i den här delen är hämtad från rapporten av Cambridge University Press, *Sustainable Development Report 2020*.

De 17 globala målen

Mål 1 – Ingen fattigdom:

Under det senaste decenniet har den globala utvecklingen för mål 1 gått framåt, om än långsamt. Under perioden 2010 - 2019 minskade den extrema fattigdomen i världen från 15.7% (2010), till 10.0% (2015), till 8.2% (2019). Trots att utvecklingen är positiv sker den inte i den hastighet som krävs för att uppnå mål 1: Ingen fattigdom = 0%. Beräkningar visar att om utvecklingen fortsätter i den här farten så kommer 6% av

¹ Cambridge University Press, Sustainable Development Report 2020, 30 juni 2020, <https://sdgindex.org/reports/sustainable-development-report-2020/> [Hämtad 2020-09-15], s.1.

jordens befolkning fortfarande leva i extrem fattigdom år 2030.²

Antalet arbetare som lever i extrem fattigdom har mer än halverades under den här tidsperioden. Från 14.3% (2010) till 7.1% (2019) och könsklyftan inom denna grupp har nästan helt överbryggats.³

Covid-19 förskjuter målutvecklingen för mål 1

En stor ekonomisk kris väntas följa i pandemins fotspår. Denna liknas vid den stora depressionen på 30-talet. Efter många år av stabil, positiv utveckling för detta mål har nu en ökning i global fattigdom registrerats. En sådan ökning har inte registrerats sedan 1998. Cirka 71 miljoner människor beräknas hamna i extrem fattigdom som konsekvens av covid-19. Det motsvarar sju gånger Sveriges befolkning. Pandemin påverkar de mest utsatta länderna (de s.k. LDC: Least developed countries) mest. Den negativa påverkan på ekonomin slår även hårdare mot dessa länders ekonomier än andras, sett i relation till storleken på respektive ekonomi.⁴

Fattigdom hos arbetare väntas öka som konsekvens av pandemin

Nedstängningar av arbetsplatser runt om i världen under covid-19-pandemin påverkade 81% av arbetsgivarna och 66 % av egenföretagarna. Det innebär en stor begränsning av mängden arbete och därmed också av inkomsten för människor. Både könsklyftan och fattigdom hos arbetstagare förväntas påverkas negativt av covid-19. Redan nu syns en ökning av arbetslöshet, lägre anställningsgrad, minskade inkomster, och sämre arbetsvillkor. Data visar att pandemin påverkar kvinnor i större utsträckning än män. Unga är systematiskt mer utsatta för att hamna i fattigdom än vuxna, eftersom denna grupp oftare arbetar för otillräckliga löner under sämre arbetsvillkor.⁵

Sociala skyddsnät är extremt viktiga för att skydda utsatta grupper, men kapaciteten av dessa skyddsnät varierar enormt mellan regioner

Pandemin väntas ge ekonomiskt långvariga konsekvenser. När de ekonomiska utmaningarna uppstår blir vikten av effektiv krisberedskap och sociala skyddsnät tydlig. Sociala skyddsnät är väsentliga för att kunna skydda de mest utsatta grupperna i samhället och för att kunna förhindra fattigdomsökning. Utsträckningen av sociala skyddsnät varierar dock runt om i världen. Variationen blir särskilt tydlig under denna mycket prövande tid, där många människor tvingas leva i väldigt utsatta situationer. Data visar att under år 2016 levde 55% av jordens befolkning (ca. 4 miljarder människor) utan någon typ av socialt skydd. Av de människor som fick särskilt ekonomiskt stöd för utsatta grupper (både barn, vuxna och äldre) levde 61% i Europa och Nordamerika, medan bara 4% levde i central- och sydasien. Vilket ekonomiskt och socialt skydd som finns tillgängligt varierar med andra ord extremt mycket beroende på var du bor.⁶

² FN, The Sustainable Development Goals Report 2020, 2020, <https://unstats.un.org/sdgs/report/2020/> [Hämtad 2020-09-15], s.24.

³ Ibid, s.24.

⁴ Ibid, s.24.

⁵ Ibid, s.24.

⁶ Ibid, s.25

Mål 2 – ingen hunger:

På en global nivå har matosäkerheten ökat under pandemin och undernäring fortsätter att påverka miljontals barn. Situationen väntas bli värre som en konsekvens av den ekonomiska utvecklingen som pågår globalt just nu. Köpkraften reduceras indirekt av pandemin och kapaciteten att producera och distribuera mat påverkar utsatta grupper mest. Implementeringen av lockdowns har tvingat många mindre företag och matmarknader att stänga. En del småskaliga matproducenter har tvingats till konkurs, då de inte kunnat distribuera sina varor till konsumenter.⁷

Under 2020 beräknas ytterligare 132 miljoner människor drabbas av undernäring på grund av konsekvenserna av Covid-19. För att kunna mildra hotet från hungern måste länder agera snabbt för att bibehålla flödet av varor och produktion, stärka livsmedelskedjan samt öka matproduktionen. Vidare är akuta ageranden nödvändiga för att kunna motverka undernäring hos de mest utsatta barnen under pandemin.⁸

Visste du att:

- Undernäring ökar risken för barnadödligheten av vanliga infektionssjukdomar.
- Undernäring har också kopplats till en förändrad kognitiv utveckling.
- Övervikt hos barn har nu konstaterats som en global hälsofara, eftersom överviktiga barn löper större risk att drabbas av akuta och kroniska sjukdomar.
- Finansiell hjälp till jordbruket har minskat under pandemin på grund av ett skifte i donatorers intresse. Många investerare har blivit mer intresserade av problem inom den sociala sektorn, som exempelvis förbättrad styrning i samhällen, bygga sociala kapital och hjälpa svårt utsatta stater. Detta måste ändras för att kunna förebygga svält.⁹

Mål 3: God hälsa och välbefinnande

Fram till slutet av 2019 gjordes många framsteg inom området hälsa, men hastigheten på förbättringarna var inte tillräckliga för att kunna möta de flesta av delmålen under mål 3.. Den snabba spridningen av covid-19 har resulterat i många dödsfall. På många platser runt om i världen har sjukvården överväldigats av belastningen. Som konsekvens av den överbelastade sjukvården har många livsnödvändiga ingrepp behövt skjutas fram.¹⁰

Nu under pandemin finns det många människor som inte kan, och i vissa fall inte vågar, söka vård för akuta tillstånd, återkopplingssamtal eller vaccinationer. Detta kan potentiellt ge dödliga konsekvenser och vrida tillbaka framsteg som gjorts inom hälsa under flera decennier. På grund av covid-19 har det globala immunitetsprojektet för barn haft temporära avbrott, vilket kan komma att ge förödande konsekvenser senare. Människors rädsla att söka medicinsk hjälp skulle potentiellt kunna leda till en ökning av smittade och döda av sjukdomar som malaria, AIDS och tuberkulos. Ekonomiska

⁷ Ibid, s.26.

⁸ Ibid, s.26.

⁹ Ibid, s.27.

¹⁰ Ibid, s.28.

svårigheter tvingar allt fler till fattigdom, vilket i förlängningen försvårar möjligheten att uppsöka vård för många.¹¹

I en studie konstateras att kombinationen av en instabil sjukvård och osäker mattillgänglighet kan resultera i förödande konsekvenser gällande mödradödlighet och barnadödlighet.

Mödradödlighet idag: 9.8%

i kombination med svält under pandemin skulle siffran kunna gå upp till: 44.8%

Barnadödlighet idag: 8.3%

i kombination med svält under pandemin skulle siffran kunna gå upp till: 38.6%¹²

Covid-19 har lärt oss att vi behöver ha en stärkt krisberedskap så väl som en god förmåga att kunna reagera snabbt när kriser uppstår. För att uppnå detta krävs tvärssektoriellt och internationellt samarbete.¹³

Mål 4: God utbildning

Före pandemin gick utvecklingen inom detta mål framåt, men inte tillräckligt snabbt för att kunna uppnå de uppsatta målen till 2030. 200 miljoner barn gick ännu inte i skolan och endast 60% av världens unga gjorde klart gymnasiet.¹⁴

Utbildningsklyftan väntas öka som konsekvens av skolstängningar och distansstudier

Covid-19 har påverkat skolor i mycket hög utsträckning. Skolstängningar (som använts som en strategi för att förhindra smittspridningen av viruset) har påverkat 90% (1.57 miljarder) av alla världens skolbarn. Barn och unga i utsatta områden löper större risk för skolexkludering och utbildningsskillnader blir allt större. Distansutbildning har erbjudits i 4 av 5 länder runt om i världen. Detta alternativ är dock inte tillgängligt för elever utan datorer eller elever med begränsad datorkunskap, vilket oftast är de mest utsatta eleverna. Skolstängningarna kommer sannolikt att ha en negativ inverkan på barns utbildning samt deras sociala- och beteendeutveckling. Detta kommer troligtvis att särskilt drabba barn i redan utsatta positioner. Pandemin förväntas resultera i en lägre utbildningshastighet för många elever och färre som går ut skolan.¹⁵

Skolstängningar skapar ökad risk för utsatta elevers hälsa och säkerhet

Cirka 379 miljoner elever beräknas ha blivit utan skollunch på grund av skolstängningar. Den negativa ekonomiska utvecklingen kan också komma att öka våld mot barn, barnarbete, barnnäktenskap och tidiga graviditeter. Barn från fattiga familjer sätts ofta i arbete för att kompensera när familjen förlorar inkomst.¹⁶

¹¹ Ibid, s.28-31.

¹² Ibid, s.28.

¹³ Ibid, s.31.

¹⁴ Ibid, s.32.

¹⁵ Ibid, s.32.

¹⁶ Ibid, s.33.

Brist på grundläggande infrastrukturer på skolor (såsom möjlighet att tvätta händerna) kan försvåra återhämtningen efter pandemin.

Faciliteter för att tvätta händerna runt om i världen:

- Endast 65% av låg- och mellanstadieskolorna
- 71% av högstadieskolorna
- 76% av gymnasieskolorna

Gymnasieskolor globalt:

89% har tillgång till elektricitet,
85% har tillgång till dricksvatten,
74% har tillgång till dator
61% har tillgång till internet.¹⁷

Mål 5: Jämställdhet

Många framsteg har gjorts inom detta mål. Barnnäktenskap och kvinnlig könstypning har minskat, kvinnlig representation inom den politiska sfären är större än någonsin. Målet att alla ska få åtnjuta total jämställdhet (juridiskt, socialt och ekonomiskt) var dock långt borta redan innan pandemin.¹⁸

Pandemin påverkar kvinnor i mycket hög grad runt om i världen. Våld mot flickor och kvinnor har ökat. Detta har kunnat urskiljas på det ökade antalet samtal som hjälplinjer mottagit under pandemin jämfört med före pandemin. Trots detta visar studier att mindre än 40% av de som utsätts för våld rapporterar händelsen. Att inte alla har tillgång till vare sig telefon eller dator är också en aspekt som gör det svårt för många att söka hjälp. På grund av överbelastade vårdssystem och andra sociala institutioner samt rädsla för att bli smittad av viruset befaras färre söka medicinsk hjälp vid behov. Det är sannolikt att en ökning av barnnäktenskap och kvinnlig könsstypning kommer att ske. Trots att äktenskap innan 18 års ålder är en kränkning mot mänskliga rättigheter visar siffror från 2019 att 1 av 5 kvinnor (20,2%) i åldersgruppen 20-24 gifts bort innan 18 års ålder. 10 år tidigare var siffran 1 av 4 (23,8%). Det är också sannolikt att kvinnor kommer att ta det största ansvaret för sina barn när skolor och förskolor stänger, vilket kan komma att ge en negativ effekt på många kvinnors hälsa. 70% av de som arbetar inom vården (globalt) är kvinnor, vilket innebär att många kvinnor arbetar på frontlinjen av pandemin.¹⁹

Det är viktigt att bibehålla kvinnlig representation inom den politiska sfären under pandemin för att kunna fortsätta arbeta för en mer jämställd värld.²⁰

Mål 6: Rent vatten och sanitet för alla

Coronapandemin har synliggjort vikten av sanitet, hygien och tillgång till vatten. Att tvätta händerna med vatten och tvål är det billigaste, enklaste och mest effektiva sättet att förhindra spridningen av covid-19. Under 2017 hade endast 60 % av jordens

¹⁷ Ibid, s.33.

¹⁸ Ibid, s.34.

¹⁹ Ibid, s.34-35.

²⁰ Ibid, s.34-35.

befolkning tillgång till vatten och tvål i sina hushåll = ca. 3 miljarder människor kunde inte tvätta sina händer säkert hemma.²¹

Långt ifrån alla sjukvårdsplatser har tillgång till grundläggande vatten och sanitet.

- 1 av 3 sjukvårdsinrättningar saknade tillgång till rent vatten.
- 1 av 5 healthcare facilities hade inga toaletter.
- 2 av 5 var utan tvål och vatten (eller handsprit).

Att se till att alla har tillgång till vatten och tvål är nödvändigt för att kunna ge effektiv sjukvård och förhindra spridningen av covid-19. Vi måste samarbeta mer för att nå detta mål.²²

Vi måste förvalta de vattenresurser vi har

60% av allt sötvatten färdas över nationsgränser. Internationellt samarbete är en förutsättning för att kunna hushålla med de resurser vi har (s.36). Vattenstress (= att man tar för mycket av grundvattnet i världen) kan hota den hållbara utvecklingen i många regioner. Om detta inte sköts kan det leda till vattenbrist och försätta 700 miljoner på flykt fram till 2030. Genom att effektivisera vattenanvändningen kan vi minska risken för vattenstress. Bristen på sötvatten i de fattigaste länderna skapar även en större utsatthet för klimatförändringar och vattenbrist.

Idag saknas ekonomiska medel för att möta denna utmaning och uppnå mål 6.²³

Mål 7: Hållbar energi för alla

Världen fortsätter att komma på nya hållbara energialternativ och viss utveckling har även skett inom energieffektivitet och utökningen av elnätverk. Trots detta är utvecklingen inte tillräckligt snabb för att kunna uppnå mål 7 till 2030. Fortfarande lever många människor utan tillgång till el. Utvecklingen av renare bränslen och teknik för matlagning har stagnerat. Detta påverkar 2.8 miljarder människors hälsa (nästan 1 tredjedel av hela jordens befolkning) negativt, särskilt hos kvinnor och barn.²⁴

Pandemin belyser nödvändigheten av prisvärda och tillförlitliga energikällor, särskilt inom sjukvård, utbildning och informationsspridningssektorn. Avbrott i produktionskedjor som följd av nedstängningar skapar problem hos dem som levererar energi. Minskade inkomster kommer troligtvis även att begränsa människors möjlighet att betala för tjänster som el. Hastigt sjunkande oljepriser kommer troligtvis att minska intresset för investering i fossilfri energi. Sammanfattningsvis krävs större insatser för att uppnå mål 7.²⁵

Mål 8: Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt

Efter den globala ekonomiska nedgången 2009 har världen sett en ökad arbetsproduktivitet och minskad arbetslöshet, även om det ännu råder stora skillnader regioner emellan. 10 år senare saktade ekonomin återigen ner. 2019 hade den lägsta

²¹ Ibid, s.36.

²² Ibid, s.36.

²³ Ibid, s.37.

²⁴ Ibid, s.38.

²⁵ Ibid, s.38-39.

tillväxten sedan 2008-09. Trots snabb utveckling nådde inte utvecklingsländer upp till det förväntade tillväxtnålet på 7% per år. Detta var redan innan pandemin.²⁶

Covid-19 har medfört abrupta och fundamentala förändringar för både ekonomisk tillväxt och arbetsvillkor. Pandemin har haft en stor negativ påverkan på världens arbetsmarknad, särskilt för arbetare med informella kontrakt, egenanställda, timanställda och arbetare inom de industrier som väntas drabbas hårdast av pandemin. Prognoser förutser en mycket stor ökning av global arbetslöshet - den största ökningen sedan andra världskriget. Pandemin utgör även ett stort hot mot säkerheten på arbetsplatser, arbetares hälsa och ökar även risken för barnarbete.

Det är viktigt att skapa policydokument för att hjälpa företag, öka efterfrågan på arbetskraft och bevara existerande jobb – särskilt för de människor som är mest utsatta. Covid-19 väntas skapa den största ekonomiska krisen sen den stora depressionen.²⁷

Den informella sektorn

Pandemin väntas ha en särskilt stor påverkan på arbetare inom den informella sektorn. Arbetare inom den här sektorn utgör cirka hälften av den totala globala arbetskraften – omkring 1.6 miljarder människor. Den här gruppen är vanligtvis mycket utsatt; med generellt osäkra arbetsförhållanden, låga löner, uteblivna löner och dåliga arbetstider. Inkomsten inom den informella sektorn uppskattas ha fallit ca. 60% under den första månaden av pandemin, i vissa regioner så mycket som 81%. Även här behöver styrdokument skapas och implementeras snarast om företag (särskilt mindre företag) och arbetare inom den informella sektorn ska kunna uppnå mål 8 till 2030.²⁸

Migranter är mer utsatta än icke migranter på arbetsplatser. Den här gruppen utsätts ofta för större risker och har högre antal dödliga- och icke-dödliga arbetsplatsolyckor. Implementering av hälso- och säkerhetsåtgärder är nödvändigt för att skydda arbetare, särskilt de inom vård och andra nödvändiga sektorer under pandemin.²⁹

Turism

Turismen är en av de sektorer som hittills påverkats mest av pandemins ekonomiska konsekvenser (som följd av stängning av landsgränser, reseförbud och lock-down åtgärder). Länder med flest rapporterade fall av covid-19 står för cirka 55% av den globala inkommande turismen och 68% av den globala utgående turismen. Troligtvis kommer de ekonomiska konsekvenserna i dessa covid-drabbade länder att orsaka ekonomiska konsekvenser i andra mindre stater, särskilt hos utvecklingsöar och territorier som är starkt beroende av internationell turism från de covid-drabbade länderna.³⁰

Mål 9 hållbar industri, innovationer och infrastruktur

Mål 9 har sett en positiv utveckling med ökade investeringar inom forskning och utveckling globalt, ökad finansiering inom ekonomisk infrastruktur i utvecklingsländer, minskad intensitet av globala koldioxidutsläpp och imponerande utveckling inom mobila nätverk. Världen har en bra bit kvar innan mål 9 kan uppnås. Till exempel sker

²⁶ Ibid, s.40.

²⁷ Ibid, s.40.

²⁸ Ibid, s.41.

²⁹ Ibid, s.41.

³⁰ Ibid, s.41.

industrialiseringen i utvecklingsländer i en allt för långsam fart för att uppnå mål 9 till 2030.³¹

Investering inom forskning och utveckling behöver öka ännu mer (särskilt inom läkemedelsindustrin) för att kunna klara av covid-19. Effekterna av covid-19-pandemin kan komma att avstanna eller till och med backa utvecklingen av mål 9 och andra mål. Pandemin har bland annat inneburit avbrott i globala värdekedjor, ökad arbetslöshet och minskade arbetstimmar inom dessa sektorer. Arbeten inom tillverkningsindustrin är nödvändiga för utvecklingsländer, då dessa är en huvudnyckel till inkomst och fattigdomsbekämpning. Den redan långsamma utvecklingen inom tillverkningsindustrin har tvingats stanna av ännu mer, som en konsekvens av pandemin.³²

Småskaliga industrier behöver stöd från regeringar om de ska kunna överleva pandemin. De har oftast inte den kapacitet som krävs för att kunna klara av hastiga ekonomiska svängningar, till exempel svängningar orsakade av den nuvarande pandemin. Småskaliga industrier står för en mycket stor del av anställningarna i utvecklingsländer och tillväxtekonomier.³³

Mobila nätverk och internet

Under 2019 var nästan hela världen (97%) uppkopplade till mobila nätverk och 93% levde inom räckhåll för internet. Trots detta är det endast 54% av den globala befolkningen som faktiskt använder internet. Detta kan härledas till bland annat uppkopplingskostnader och bristande datorkunskap.³⁴

Mål 10: Minskad ojämlikhet

Trots framsteg inom detta mål, såsom minskade inkomstklyftor i vissa länder och fördelaktig handelsstatus för låginkomstländer, existerar ännu ojämlikhet idag i många olika former.

Covid-19 ökar ojämlikheten i världen och pandemins effekter slår hårdast mot de människor som redan är mest utsatta och som redan lever ett liv präglad av diskriminering. De bredare effekterna av pandemin kommer troligtvis att ha särskilt förödande effekter i de fattigaste länderna. En global lågkonjunktur kan komma att leda till ett minskat flöde av utvecklingsresurser till dessa länder, vilket kan göra att de negativa effekterna blir ännu större.

Inkomstklyftor

Inkomster ökar generellt i de fattigaste länderna, men de rika får fortsatt oproportionerligt mycket mer. Agenda 2030 bygger på principen "Leaving no man behind", vilket innebär att ingen ska lämnas utanför i uppfyllandet av Agenda 2030s delmål eller dess framsteg. I det här fallet innebär det att människor med lägre inkomst också ska kunna ta förmån av och ta del av landets större ekonomiska tillväxt. För att länder ska kunna identifiera och agera om de mest utsatta i samhället blir

³¹ Ibid, s.42.

³² Ibid, s.42.

³³ Ibid, s.43.

³⁴ Ibid, s.43.

oproportionerligt påverkade av pandemins ekonomiska konsekvenser är datainsamling i frågan om inkomstklyftor och andra indikatorer kring ojämlikhet särskilt viktigt.³⁵

Slovenien och Tjeckien är de länder med minst inkomstjämlighet, med ett GINI Index på under 25 (0= allt fördelas lika mellan individer 100: extrem situation där en person får all inkomst).³⁶

Covid-19 kan komma att fördjupa redan existerande strukturer av diskriminering och stigmatisering. Särskilt kvinnor med funktionsvariationer löper stor risk att utsättas för intersektionella former av diskriminering under den här perioden. Vidare har de flesta regioner fortfarande långt kvar till att etablera adekvata migrationspolicies.³⁷

Mål 11: Hållbara städer och samhällen

Redan före covid-19-pandemin var mål 11 en utmaning för många länder. Den snabba urbaniseringen skapar stora utmaningar för mer än 4 miljarder stadsbor, såsom oplanerad infrastruktur och service, ännu fler människor i rörelse och ökade luftföroreningar.³⁸

Utsattheten för människor som lever i informella bosättningar och slumområden har förvärrats under pandemin

Mer än 90% av covid-19 fallen sker i urbana områden. Som tidigare nämnt slår pandemin hårdast mot de mest utsatta i samhället. Utifrån detta mål utmärker sig de 1 miljard människor som lever i informella bosättningar och slumområden, som den mest utsatta gruppen. Många av de som lever under dessa förhållanden är ofta trångbodda med lite, eller ingen, tillgång till grundläggande infrastruktur; som exempelvis tillgång till vatten, fungerande avloppssystem eller avfallshantering. Trångboddhet och trängsel i kollektivtrafiken har haft katastrofala effekter för smittspridningen på dessa platser. Många av människorna som lever i informella bosättningar och slumområden arbetar inom den informella sektorn och löper en stor risk att förlora sin inkomst under nedstängningar.³⁹

Kollektivtrafiken är viktig för ett samhälles inkludering, men kan behöva regleras under pandemin för att minska smittspridningen

Nu under pandemin är kollektivtrafiken mycket viktig. Pålitlig, tillgänglig och prisvärd kollektivtrafik minskar föroreningar och trafik, samt verkar för produktivitet och inkludering. Enligt data från 2019 har bara hälften av jordens urbana befolkning tillgång till lättillgänglig kollektivtrafik. Medan pandemin råder kan städer komma att behöva införa fler säkerhetsåtgärder kring trängseln i kollektivtrafiken för att minska risken för smittspridning av covid-19.⁴⁰

Luftföroreningar

Under 2016 andades 9 av 10 stadsbor luft som inte uppfyllde WHO:s krav. I vissa städer

³⁵ Ibid, s.44.

³⁶ Ibid, s.45.

³⁷ Ibid, s.45.

³⁸ Ibid, s.46.

³⁹ Ibid, s.46.

⁴⁰ Ibid, s.46.

har nedstängningar under covid-19-pandemin inneburit en minskning av vissa luftföroreningar. Denna minskning kan härledas till bland annat temporära nedstängningar av fabriker och minskningen av antalet bilar på vägarna. Förbättringen av luftkvaliteten förväntas vara kortvarig. När krav på nedstängningar hävs är det mycket troligt att partikelnivåerna i luften kommer att stiga till nivån som var innan pandemins utbrott. Det skulle kunna vara så att lagar som berör miljön lättas på under, eller efter, pandemin för att stimulera ekonomin. Om detta sker är det även möjligt att partikelnivåerna i luften kommer att stiga och förvärpa situationen när nedstängningar och restriktioner lyfts. FN och stater bär ett enormt ansvar för att förebygga miljöförstöring och att fortsätta arbetet för en hållbar utveckling.⁴¹

Stadsplanering

Pandemin har gjort det tydligt att stadsplanering är extremt viktigt för att uppnå en bättre folkhälsa och för att mildra människors utsatthet för andra globala utmaningar, till exempel naturkatastrofer. I maj 2020 hade 154 länder någon form av nationell stadsplanering. Många nationella och lokala verksamheter ser nu över dessa planer för att kunna förbättra dom och förbereda samhället inför nästa pandemi. Trots att covid-19 har orsakat stora problem i många städer, så har pandemin även medfört en positiv diskussion kring hur städer kan utvecklas på ett hållbart sätt för att skydda de mest utsatta och för att kunna klara av nästa pandemi bättre.⁴²

Mål 12: Hållbar konsumtion och produktion

Konsumtion driver den globala ekonomin. Samtidigt leder konsumtionen till en ohållbar användning av naturens resurser, som i sin tur orsakar kaos för planetens hälsa. När några länder effektiviserar sin resursanvändning, ökar konsumtionen samtidigt i andra länder - vilket gör att utvecklingen för mål 12 inte går så bra.⁴³

Återanvändning av befintliga material måste öka

Världen använder fortfarande alldeles för mycket av jordens naturliga resurser. Detta är absolut ohållbart. Siffror från 2015 visade att höginkomstländerns materiella fotavtryck var 10 gånger större än låginkomstländerns. Vi behöver ändra vår användning av råmaterial och istället öka återbruk och utveckla en positiv inställning till cirkulär ekonomi för att kunna uppnå mål 12.⁴⁴

Elektroniskt avfall ökar i rasande fart. Avfall av elektriska produkter innehåller både värdefulla och farliga material. Mycket av det som slängs skulle kunna återanvändas. I höginkomstländer existerar oftast återvinningshantering av elektronik, trots detta är det uppskattningsvis bara ca. 50% av det elektroniska avfallet som samlas in. I många låginkomstländer finns inte denna typ av infrastruktur, vilket gör att elektronik hanteras på sätt som både är farliga för miljön och hälsan hos människor som arbetar med detta. Det gör även att värdefulla material går förlorade.⁴⁵

Släng mindre mat

⁴¹ Ibid, s.47

⁴² Ibid, s.47.

⁴³ Ibid, s.48.

⁴⁴ Ibid, s.48.

⁴⁵ Ibid, s.48.

Matsvinn är idag ett stort problem, både i produktionskedjan, och hos konsumenter. Alldeles för mycket mat slängs. Ett minskat matsvinn skulle kunna leda till minskade produktionskostnader och ökad effektivitet av mattillverkning, som i sin tur skulle ge hållbara positiva effekter på miljön. Det skulle också kunna förbättra matsäkerheten för många. Mycket mat försvinner redan i produktionskedjan. För att ta vara på den maten bättre behöver länder införa större krav på produktionskedjorna. Idag är Australien och Nya Zeeland de länder som slänger minst mat i världen (5,8%).⁴⁶

Pandemin erbjuder en möjlighet att skapa återhämtningsplaner som skulle kunna förändra de konsumtionsvanor, trender och produktionsval vi har idag till mer hållbara alternativ. En framgångsrik övergång skulle kunna innebära ännu mer resurseffektivitet, en större respekt och förståelse för produktionscykeln, samt ett aktivt engagemang i multilaterala (= flersidiga, som t.ex. länder emellan) miljöavtal.⁴⁷

Mål 13: Bekämpa klimatförändringarna

Klimatkrisen fortsätter utvecklas medan länder undviker de nödvändiga åtagandena för att kunna rädda situationen. 2019 var det näst varmaste året någonsin uppmätt och slutet på det varmaste decenniet någonsin uppmätt (2010-2019). Under 2019 såg vi även stora skogsbränder, orkaner, torka, översvämningar, och andra naturkatastrofer. Om temperaturen fortsätter höjas i den här takten kan vi räkna med en ökning på +3.2 C i slutet av århundradet. För att kunna nå Parisöverenskommelsens satta max temperaturökning på +1,5C - +2C måste utsläppen av växthusgaser minska med 7,6% per år varje år från och med år 2020.⁴⁸

Trots en drastisk minskning av mänsklig aktivitet som följd av covid-19-pandemin förväntas utsläppen av växthusgaser minska med 6% i år, vilket fortfarande är 1,6% för lite för att kunna nå målet på 7,6%. Utsläppen väntas även höjas när restriktioner runt om i världen lyfts. Om världen inte agerar kraftfullt nu kommer effekterna av klimatförändringarna att bli mycket större än den rådande pandemin. Finansieringen för bekämpningen av klimatförändringarna har ökat avsevärt, men investeringar i fossila bränslen är fortsatt större.⁴⁹

Det är ännu för tidigt att kunna ge en indikation på hur pandemin kan komma att påverka miljön i längden. Pandemins stora ekonomiska effekter och globala påverkan skulle dock kunna ge en möjlighet för länder att se över sina prioriteringar och bygga upp sina ekonomier grönare och mer uthålliga för klimatförändringar. För att kunna hantera risker av pandemier, som covid-19, på ett bättre sätt försöker många länder att lägga till miljörisker i deras riskreduceringsstrategier på både nationella och lokala nivåer.⁵⁰

Mål 14: Hav och marina resurser

Haven är vår planets livsuppehållande system för att kunna reglera det globala klimatet. De är också hem åt världens största ekosystem, med cirka 1 miljon arter som vi känner till idag och med en oanad potential för framtida vetenskapliga upptäckter. Hav och

⁴⁶ Ibid, s.49.

⁴⁷ Ibid, s.49.

⁴⁸ Ibid, s.50.

⁴⁹ Ibid, s.50.

⁵⁰ Ibid, s.51.

fiske fortsätter att tillgodose de sociala, ekonomiska och miljörelaterade behoven för hela jordens befolkning. Trots att våra hav är så viktiga att bevara har decennier av oansvarig exploatering lett till en alarmerande nivå av förstörelse och nedbrytning. De insatser som finns idag för att skydda viktiga marina miljöer, småskaliga fiskare och investera mera i vetenskaplig kunskap, forskning och teknik är inte tillräckliga för att möta det akuta läget.⁵¹

Småskaliga fiskare drabbas hårt av pandemin

Småskaliga fiskare fortsätter att vara bland världens mest marginaliserade matproducenter, trots att de står för mer än hälften av det totala fisket i utvecklingsländer. Denna grupp har drabbats hårt av pandemins ekonomiska konsekvenser, men fortsätter att uppfylla en mycket viktig roll för sina lokala samhällen. Därför är det viktigt att stötta småskaliga fiskare under den här tiden.⁵²

Trots osäker påverkan skapar pandemin hopp för framtiden

Det är fortfarande för tidigt att kunna ge en indikation på hur eller om pandemin har haft en påverkan på våra hav och marina resurser eller livet under ytan. Det vi kan se är att pandemin tillfälligt har reducerat den mänskliga aktiviteten runt om i världen på ett drastiskt sätt. Trots att pandemin i allra största grad är en tragedi finns det hopp om att haven kan få en chans att återhämta sig lite under denna mörka tid. Nu har vi också en möjlighet att kartlägga en hållbar återhämtningsplan för hav och marina resurser och säkra att vår användning av dessa värdefulla resurser kan ske i harmoni med den naturliga miljön under en lång tid framöver.⁵³

Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald

Utvecklingen inom bevarandet av ekosystem på land går inte mot en hållbar utveckling för tillfället. Skogsområden minskar i en alarmerande hastighet, områden som skyddas är inte främst platser med stor biologisk mångfald och hotet om utrotning fortsätter för många arter runt om i världen.⁵⁴

Utöver detta fortsätter skogsskövling, tjuvjakt och förstörelsen av naturliga livsmiljöer att ske. Förstörelse av naturen och tjuvjakt skapar nya smittovägar för nya smittsamma sjukdomar som kan komma att hota folkhälsan och den globala ekonomin. Detta ser vi just nu med egna ögon under covid-19-pandemin. 75% av alla nya smittsamma sjukdomar, som exempelvis ebola, fågelinfluensan och covid-19, är zoonotiska. Det innebär att de överförs från djur till människor. Överföringen sker oftast genom att människan kommer i kontakt med djur som bär på sjukdomar och tenderar att ske när människor gör intrång på naturliga livsmiljöer och gör saker som förstör ekosystem. Skogsskövling och tjuvjakt och förstöring av naturliga miljöer är alltså inte bara skadligt för naturen, utan även för människors hälsa, ekonomiska utveckling och säkerhet runt om i världen.⁵⁵

Trots den ohållbara utvecklingen som sker idag existerar många bra initiativ som försöker förändra utvecklingen, inom bland annat hållbart användande av skog och

⁵¹ Ibid, s.52.

⁵² Ibid, s.52-53

⁵³ Ibid, s.52.

⁵⁴ Ibid, s.54.

⁵⁵ Ibid, s.54.

utökningen av skyddade land-, sötvatten- och bergsområden. Många länder arbetar även för att utveckla nya lagar och regler för att skydda biologisk mångfald och ekosystem. För att kunna bygga upp en bättre värld efter pandemin är det viktigt att dessa nya regler implementeras och efterföljs. Det är också viktigt att öka kunskapen kring människans och naturens samexistens för att kunna skapa en mer balanserad samexistens. I början av år 2020 hade 123 länder kommit överens om att sätta frivilliga delmål, med syftet att uppnå en värld utan nettoförstöring av mark (mål 15.3). 60 länder har redan officiellt godkänt delmålen. Om man lyckas återställa förstörd mark, bevara och säkerställa hållbart nyttjande av ekosystem på land och i sötvatten skulle det inte bara förbättra den biologiska mångfalden och välmåendet för flera miljarder människor, utan även motverka klimatkrisen.⁵⁶

Mål 16: Fredliga och inkluderande samhällen

Konflikter, osäkerhet, begränsad tillgång till rättvisa och svaga institutioner fortsätter att vara hot för den hållbara utvecklingen. Under 2019 var antalet människor på flykt från krig, förföljelse och konflikter över 79.5 miljoner. Det är de högsta siffrorna registrerade någonsin. Ett av fyra barn lever utan laglig identitet. Laglig identitet ges genom ett födelsebevis. Att inte ha ett födelsebevis begränsar en människas möjligheter att utöva många andra rättigheter. En ytterligare oro är överfulla fängelser och anstalter. På grund av tätheten av människor på dessa platser har viruset covid-19 haft en snabb smittspridning.⁵⁷

Covid-19-pandemin hotar att förstärka och exploatera svagheter runt jorden. I mars 2020 gick FN:s generalsekreterare António Guterres ut och vädjade till världen om en global vapenvila för att underlätta leveranser av humanitär hjälp och möjligheten att öppna diplomatiska kanaler - särskilt till de som väntades vara mest utsatta för covid-19. Förslaget har bemötts med stort stöd men genomförandet av vapenvila möter ännu många utmaningar.⁵⁸

Varje dag dödas 100 civila människor i beväpnade konflikter trots skydd under internationell lag.

Enligt internationell lag ska civila skyddas i beväpnade konflikter. Trots detta är det väldigt många civila som dödas dagligen. Risken för spridningen och förödande konsekvenser av covid-19 är större i situationer som präglas av beväpnade konflikter, eftersom sjukvård ofta inte finns tillgänglig i tillräcklig utsträckning och många människor tvingas på flykt. Människor på flykt måste sedan ofta leva väldigt trångbott med liten, eller ingen tillgång till de mest nödvändiga resurserna, som till exempel vatten, mat och sjukvård. Om de olika sidorna av konflikterna respekterade internationell humanitär lag och lagar kring mänskliga rättigheter så skulle situationen för människor på flykt kunna förbättras. I dagsläget behöver mer göras för att förhindra, minska och lösa pågående konflikter.⁵⁹

Barn är ofta utsatta för flera olika typer av våld utan att det rapporteras

Nedstängningar av skolor har påverkat 90% av alla världens skolelever, men risken för barns utsatthet för våld och exploatering som konsekvens dessa nedstängningar är

⁵⁶ Ibid, s.54.

⁵⁷ Ibid, s.56-57.

⁵⁸ Ibid, s.56.

⁵⁹ Ibid, s.56.

ännu okända i stor utsträckning. Vissa länder har sett en ökning av rapporterade fall av våld mot barn i hemmet. Användningen av internet för distansundervisning skulle också kunna öka barns exponering för cybermobbing, risktagande beteende på internet och potentiella förövare på nätet.⁶⁰

Alla dessa typer av våld mot barn kan få förödande och livslånga konsekvenser för miljontals barn runt om i världen. För att kunna utveckla mer effektiva åtgärder som skyddar utsatta barn krävs brådskande åtgärder och större investeringar.⁶¹

Mål 17: Genomförande och globalt partnerskap

Det globala stödet för att införa de globala målen praktiskt i samhällen har varit stabilt men skört, med många och ihärdiga utmaningar. Finansiella resurser är ännu för få, spänningar inom handelssfären har ökat och tillgången till viktiga data är ännu bristfällig. Bristen på data beror främst på att länder med lägre inkomst inte har tillräckligt med pengar för att kunna producera den nödvändiga datan samt att det internationella stödet inte är tillräckligt. Det internationella stödet skulle behöva vara cirka dubbelt så stort för att möjliggöra framställningen av pålitliga data i dessa länder.⁶²

Covid-19-pandemin hotar de framsteg som gjorts inom handel, utländska direktinvesteringar och remitteringar som nu löper en stor risk att minska. Remitteringar förväntas falla med 20% under 2020 som en konsekvens av covid-19-pandemin och nedstängningarna, vilket är den största nedgången av remitteringar i modern tid. Nedgången kan härledas till att många migranternas inkomst påverkas negativt under pandemin, på grund av färre arbetstimmar eller ökad arbetslöshet. Migranter som grupp är ofta mer utsatta än icke-migranter under ekonomiska kriser.⁶³

En av de få positiva tecken till utveckling under den här tiden är att användningen av teknologi och utveckling inom teknologi har ökat, eftersom människor i större utsträckning använder internet för att jobba, handla, studera och umgås med andra. Här är dock intressant att notera den enorma digitala klyftan (se mål 4 och 9). För att begränsa smittspridningen av covid-19 och hantera dess konsekvenser krävs engagemang från såväl offentliga aktörer som aktörer inom den privata sektorn. Att stärka internationellt samarbete och partnerskap är viktigare nu än någonsin.⁶⁴

⁶⁰ Ibid, s.57.

⁶¹ Ibid, s.57.

⁶² Ibid, s.58-59.

⁶³ Ibid, s.58.

⁶⁴ Ibid, s.59.

Hur går det för Sveriges utveckling av Agenda 2030?

De länder som har kommit längst i uppfyllandet av Agenda 2030s alla 17 globala mål är:

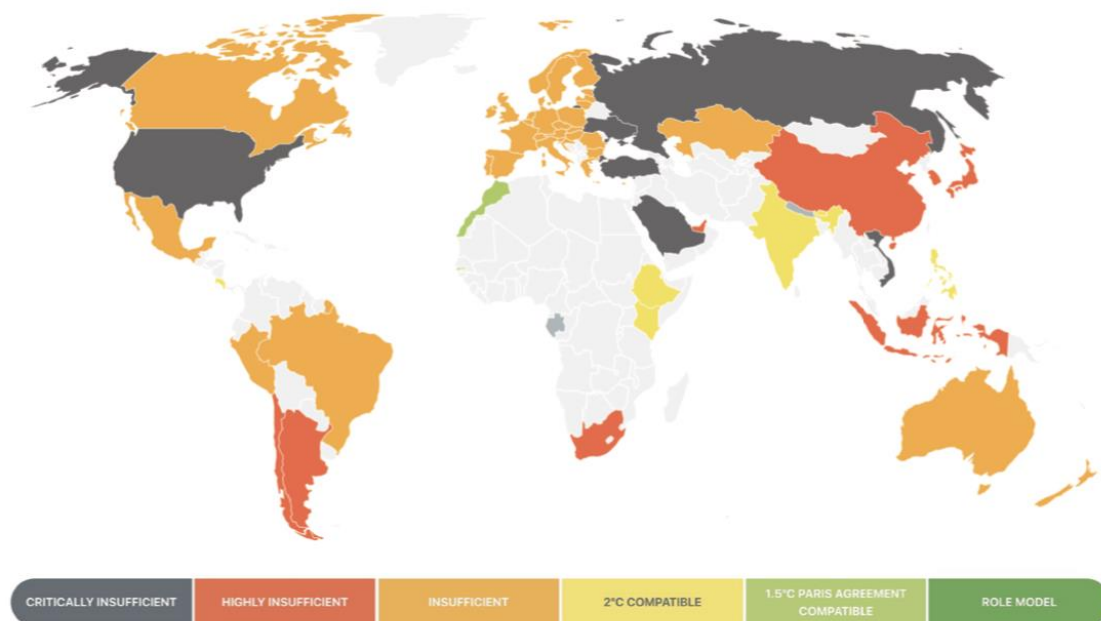
1. Sverige
2. Danmark
3. Finland
4. Frankrike
5. Tyskland ⁶⁵

Sverige ligger alltså på första plats i världen har uppnått mål 1 (ingen fattigdom), 3 (god hälsa och välbefinnande), 5 (jämförbarhet) och 7 (hållbar energi för alla). Landets största kvarstående utmaningar är inom mål 12 (hållbar konsumtion och produktion) och mål 13 (Bekämpa klimatförändringarna) och har även stora utmaningar inom mål 2 (ingen hunger) och mål 14 (hav och marina resurser).⁶⁶

Hur går det globalt?

Sedan 2015 har de snabbaste framstegen globalt sett skett inom mål 1 (ingen fattigdom), 9 (hållbar industri, innovationer och infrastruktur) och 11 (hållbara städer och samhällen). De mål som utvecklats långsammast under samma tidsperiod är mål 2 (ingen hunger) och 15 (ekosystem och biologisk mångfald).⁶⁷

Comparative assessment of government strategies and policy actions for climate mitigation

Source: Climate action tracker (March, 2020)

Bilden ovan illustrerar hur strategier och policies ser ut i olika länder för att uppnå en global uppvärmning på under 1,5 grader, i enlighet med Parisöverenskommelsen. Data

⁶⁵ Cambridge University Press, 30 juni 2020, s.26.

⁶⁶ Ibid, s.41.

⁶⁷ Ibid, s.29.

saknas för länderna i grått. Slutsatser från den senaste s.k. CAT undersökningen, visade att bara 6 länder (Bhutan, Costa Rica, Etiopien, Indien, Kenya och Filippinerna) har gjort tillräckliga åtaganden och insatser för att hålla en global uppvärmningsnivå på under 2 grader. Undersökningen visade även att endast 2 länder (Marocko och Gambia) är på väg att uppnå målet att hålla uppvärmningen under 1,5 grader.⁶⁸

Världen måste jobba tillsammans

Världen befinner sig i ett tidigt skede av covid-19-pandemin och dess effekter, vilket gör att vi fortfarande inte vet i vilken utsträckning som den kommer att påverka vår värld.

Olika länder har väldigt olika resurser och förutsättningar för att kunna hantera pandemins framfart. Pakistans premiärminister Imran Khan är en av världens ledare som har gått ut och sagt att landet saknar de resurser som krävs för att kunna hindra spridningen av viruset i landet. Viruset kommer troligtvis att ha förödande konsekvenser för länder med svag beredskap och knappa resurser, men även för länder med bättre beredskap. De kriser som orsakas av pandemin är de hittills största sedan influensaepidemin som följde efter första världskriget. Dess konsekvenser väntas förändra världen en hel del.⁶⁹

FN:s generalsekreterare António Guterres säger att några av de värsta konsekvenserna av pandemin kan undvikas om vi arbetar tillsammans, med en stark internationell solidaritet. Genom samarbete är det möjligt att hantera spridningen av pandemin, men det krävs att vi agerar tillsammans och hjälps åt. Det är också viktigt att vi lär oss av den här situationen för att kunna bygga mer stabila strukturer för framtiden.⁷⁰

⁶⁸ Ibid, s.52.

⁶⁹ Ibid, s.1, 3, 6.

⁷⁰ Ibid, s.1 - 3, 6.

Referenser:

Cambridge University Press, Sustainable Development Report 2020, 30 juni 2020,
<https://sdgindex.org/reports/sustainable-development-report-2020/> [Hämtad 2020-09-15]

FN. (2020). The Sustainable Development Goals Report 2020,
<https://unstats.un.org/sdgs/report/2020/> [Hämtad 2020-09-15]